

ИБНИ ҚУТАЙБАИ ДИНАВАРӢ-МАШХУРТАРИН МУХОЛИФИ ШУУБИЯ

Комил Бекзода,

доктори илмҳои фалсафа, сарходими илмии шуъбаи Шарқи
Миёна ва Наздики Институти омӯзиши масъалаҳои давлатҳои Осиё ва
Аврупои АМИТ

Зиддият ва мухолифати қавму миллатҳо ҳамеша дар таърих буда
ва ҳоло ҳам ҳаст. Мардуми форситабор аз қадим боз бо мардуми араб
ҳамсоя ҳастанд. Кори ҳамсоягӣ махсусан байни қавмҳо ва давлатҳо
ҳамеша ҳамвор набуда ва нест. Мардуми форситабор бо вучуди он ки
аксарияти онҳо дини арабро қабул намуданд, вале мухолифатҳо ба
куллӣ аз байн нарафтанд.

Гузашта аз ин, дар асрҳои миёнаи исломӣ ҷунбиши муқовимат
ва оппозиционие ба вучуд омад, бо номи шуубия. Ин ҳаракат асосан
аз ҳуқуқҳои шаҳрвандии мардумони эронитабор ҳимоя мекард. Аз он
ки давлат-давлати арабӣ ва дин (ислом) дини арабӣ буд, халқҳои
форситабор ҳуқуқҳои сиёсӣ ва динии худро поймолшуда
меҳисобиданд. Аз ин ҷиҳат дар кишварҳои исломӣ нафарон ва
гурӯҳҳои пайдо шуданд, ки ба муқобили ҳукумати арабӣ ва дини
ислом муборизаи пинҳонӣ ва ошкоро мебуданд. Ин ҷунбишҳо ба
таври умумӣ ҳаракати шуубия меномиданд.

Калима ва истилоҳи “шуубия” аз калимаи арабии “шаъб” ба
маънои халқ, мардум ва қавм пайдо шуда, дар шакли ҷамъ “шууб”-
халқҳо, мардумон ва қавмҳо маъно медиҳад. Ба андешаи аксарияти

муҳаққиқони гузашта ва муосир ҳаракати шуубия дар аввалҳои асри VIII-и мелодӣ пайдо шуда, то аввалҳои асри XII-и мелодӣ давом кардааст. Баъди асри XII ин ҳаракат ба ҷараёнҳои дигари иҷтимоӣ, сиёсӣ, динӣ ва фарҳангӣ омехта гардид. Вале таърихи воқеии ин ҳаракат пеш аз асри VIII оғоз гардида баъди асри XII ҳам давом кардааст.

Ин ҳаракат дар маҷмӯъ як ҳаракати умумихалқии мардуми империяи исломӣ буд, ки меҳостанд аз ҳуқуқҳои миллий ва сиёсии худ дифоъ намоянд. Шаклҳои муборизаи онҳо гуногун буд. Ҳам бо қалам ва ҳам бо шамшер.

Дар ин мақола фаъолияти яке аз намояндагони машҳури ин ҳаракат-Ибни Қутайбаи Динаварӣ мавриди таҳлил қарор гирифта аст, ки дар осори фаровони худ бар зидди ҷунбиши шуубия изҳори назар намудааст.

Абумуҳаммад Абдуллоҳ ибни Муслим ибни Қутайбаи Динаварӣ маъруф ба Ибни Қутайба (213-278 ҳиҷрии қамарӣ) (828-891)-и мелодӣ, аслан эронинажод ва аз мардуми Марв буд. Ӯ дар Бағдод нашъунамо ёфта, ва муддате дар шаҳри Динавар (дар 24 фарсангии Ҳамадон) вазифаи қозигиро ба уҳда доштааст.

Ибни Қутайба аз донишмандони номдор дар илмҳои адабӣ ва динӣ буд. Бо шахсияти машҳури замони худ Абуусмон Ҷоҳизи Басрӣ (776-869 мелодӣ) робита ва муносиботи хубе надошт ва бар зидди Ҷоҳиз асарҳои танқидӣ менавишт [1,с.52].

Муҳимтарин осори Ибни Қутайба дар мавзеи шуубия аз ин қароранд: “Қитоб-ут-тасвия байнал араб ва-л-аҷам”, “Тафзил-ул-араб”

ва “Китоб-ул-араб ва улумиҳо”. Ибни Надим осори Ибни Қутайбаро зиёда аз 62 муҷаллад медонад [5,с.265-275].

Ибни Қутайба бо вучуде, ки эронӣ буда аст, даст аз ҳимоят ва тарафдорӣ аз араб нақашада, ва таассуби шадидаи зидди шуубӣ дошта, дар мафохир ва маноқиби араб доди суҳан додааст. Ва ин изҳори назарҳо ва пуштибонӣ аз миллат ва дини араб, ҳолӣ аз зиддиятҳои таърихӣ ва мантиқӣ набудааст [5,с.266].

Дар “Китоб-ул-араб” шуубиёро мардуми паст, разил ва авбош меномад. Ва баъдҳо ба ин таноқузгӯиҳои худ пай бурда, ҳамаи қавму миллатҳои рӯи заминро бо ҳам яксон ва баробар донист ва аз ақидаҳои аҳли тасвия (баробарии миллатҳо) пайравӣ кард. Аммо ин эътирофнома аз чанд ҷумлае беш нест ва характери дипломатӣ дошт [4,с.117].

Воқеият ин аст, ки Ибни Қутайба бузургтарин донишманди зиддишуубӣ дар таърихи ин ҳаракат буд.

Барои мисол ва намуна чанде аз ақидаҳои зиддишуубии ӯро дар инҷо ба таври мухтасар зикр менамоем:

1. Дар байни ҳамаи мардум шуубиён аз дигарон дида мутаассибтаранд. Бо арабҳо саҳт душманӣ меварзанд. Аммо ашроф, бузургон ва доноёни аҷам ва мардуми диндор, ки ба ҳақиқатҳои зиндагӣ огоҳӣ доранд, гирди ин гуна таассубҳо намегарданд ва баду хуби ҳар тоифаро медонанд [3,с.275].
2. Абуубайда Муаммар ибни Мусанно аз ҳама ба зикри айбҳои араб бо хабар ва ҳаристар аст. Иттифоқан аз арбоби дониш аст ва гуфтаҳои ӯро дар маонии Қуръон ҳуҷҷат мешуморанд.

Шигифто, ҳаркиро аз Аҷам мебинӣ, ифтихор ба тоҷу тахти Кисро ва ҷоҳу ҷалоли Парвиз мекунад. Ва худро аз онон мешуморанд! Оё аҷамиён ҳамагӣ аз авлоди Парвизанд? Инҳо ҳама шоҳзодаанд? Чи шуд ки ҳамагӣ шоҳзода ва аз насли марзбонон ва далерону саворон шуданд? Агар инҳо ҳама шоҳзодаанд ва бузургвор, пас нобакорону разилони Аҷам кучо рафтаанд?

3. Ифтихори ин гуна мардум ба тоҷу тахти подшоҳон монанди касест, ки дар мусобиқаи аспдавонӣ, бисёр механдид ва шодӣ мекард ва ба худ меболид. “Аз вай пурсиданд: аспе, ки дар мусобиқа пешафтада (медавад) аз они ту аст? Гуфт: на, аммо лаҷомаш аз они ман аст”. Масъудӣ мегӯяд: “Аҷамиён ҳамагӣ аз насли Анӯшервон ва Парвиз нестанд. Ва он гаҳе он давлат аз даст бирафт, ба давлати гузашта болидан дуруст ба устухонҳои пӯсида мубоҳот (ифтихор) кардан аст. Касе, ки ифтихор мекунад ба ин ки ман аз мардуми Аҷам ҳастам ва Анӯшервон ҳам аз Аҷам будааст, бо касе, ки бигӯяд, ман аз ҷинси одамӣ ҳастам ва Анӯшервон ҳам аз бани Одам буда, баробар аст” [5,с.269].

4. Аҷаб аст, ки эронӣён барои исботи фазилат ва бузургии худ ба баъзе далелҳо рӯй меоваранд, ки дар ҳақиқат аслашон сулҳ ва нодуруст аст. Масъалан, фикр мекунад, ки аз авлоди Одаманд. Гӯё, ки араб аз насли Одаму Ҳаво нест!? Ҳамчунин мегӯянд ҳамаи паёмбарон аз Аҷам буданд, ба ғайр аз ҷаҳор кас: Ҳуд, Солеҳ, Шуайб ва Муҳаммад. Ин далел ҳам бар даъвои ботиле бунёд шудааст. Ва ҳамчунин фахр мекунад, ки Мусо, Исо, Закариё,

Яҳё ва амсоли онҳо аз анбиёи бани Исроил аз чинси мо будаанд. Бо ин ки миёни қавми форс ва бани Исроил (яхудиён) қаробат ва наздикие нест, то арабро аз мансубият ба он анбиё бенасиб шуморанд. Курд Алӣ [3,с.277]. Бояд гуфт, араб нисбат ба бани Исроил амузодаанд (писари амаканд), зеро араб аз насли Исмоил ибни Иброҳим ва бани Исроил аз насли Яъқуб ибни Исҳоқ ибни Иброҳим ҳастанд. Мақсуд аз Оли Иброҳим дудмони (хонадони) Исмоил ва Исҳоқ аст...

5. Доштани нажоди эронӣ сабаби ин нест, ки бо ҷоҳилон ва палидони оммаи мардум ҳамдостон шавам. Бояд ҳарҷо ҳақиқатро риоят кард ва гирди таассуботи ҷоҳилона нагашт. Ҳеҷ миллатеро бар миллати дигар бартарӣ нест, магар ба фазлу дониш. Ҳар миллате дорои хубиҳо ва бадихост. Кирдор ва хунари писандида ҳарқучо бошад, қобили ситоиш аст. Ва корҳои нописанд ҳар қучо бошад, сазовори танқид ва нақӯҳиш аст, хоҳ дар араб бошад ва хоҳ дар аҷам.

Ибни Қутайба, он гоҳ қисмате аз фазоили арабро аз қабилӣ: ҳимояти бечорагон, паноҳ додан ба оворагон, меҳмоннавозӣ ва амсоли онҳоро бармешуморад ва доштани ин хислатҳоро сармояи бузургворӣ медонад.

6. Аз ҷумлаи таънаю маломатҳое, ки аҷамиён дар ҳаққи араб мешуморанд, ин аст, ки мегӯянд, арабро одоби нописандест, ки аҷамиён надоранд. Аз қабилӣ:

А-Арабҳо, муш, мор, сусмор, хун, малах ва гӯшти хом ва нопухта мехӯранд.

Б-Арабҳо худро ба дурӯғ ба меҳмоннавозӣ шуҳрат медиҳанд. Зеро шахсоне чун Ҳутайиа, Мизрад ва Ҳамиди Арқатро аз шоирони араб мешиносем, ки меҳмониро бад шумурда ва меҳмононро ҳаҷв ва масхара кардаанд. Ва дар ашъори худ васфи шикампарастӣ, пурхорӣ ва палидхорӣ кардаанд [2,с.371].

В-Арабҳо бо даст ғазо (хӯрок) меҳӯранд, ки дар одоби ғазо хӯрдан писандида нест. Дар сурате, ки мо эрониён бо қошук таом меҳӯрем ва дастро бо хӯроқиҳо олула намекунем. Дар ҷавоби онҳо бояд гуфт: нафароне мисли Ҳутайиа, Мизрад ва Ҳамиди Арқат, баъзе фақир ва тижидаст буда ва баъзеи дигар палид ва фурӯмоя буданд. Ва гуфори онҳоро араб низ намеписандад, ва ингуна ашхосро бадтарини мардумон мешуморад. Бадехӣ аст, ки дар ҳар қабила ва ҳар миллат, хубу бад, фурӯмоя ва бузургвор вучуд дорад. Ва аз вучуди чанд нафар фурӯмоя, наметавон миллатеро нангин кард. Чаро шахсиятҳое чун Каъаб Ибни Момаро намебинед? Он кас насиби оби худро ба рафиқаш дод ва худ аз ташнагӣ бимурд. Чаро амсоли Ҳотами Тойӣ ва Адий ва Маъин Ибни Зоидаро намегӯед, ки дар ҷуду саховатмандӣ зарбулмасал шудаанд. Аммо хӯроқиҳои бад ва ошомиданиҳои номатбуъ, бештар махсуси фақирон ва бечорагон аст, ки тижидаст ва бенавоянд. Лекин тавонгарони араб ва ҳамчунин бенавоён ҷуз дар ҳолатҳои ноилоҷӣ, палидкорӣ намекунанд. Оре, агар араб, ҷуз дар мавқеиятҳои ночорӣ ингуна ғазоҳоро интиҳоб мекард, чунонки аҷамиён дар ғайри зарурат ҳам гӯшти гургро (?) бар гӯшти мурғ беҳтар ва афзал мешуморанд. (Хӯрдани гӯшти гурғ аз сохтаҳо ва бофтаҳои худ Ибни Қутайба аст. Аз ин ҳодиса дар таърих ягон

мисоле вучуд надорад!). Ва ин айбҷӯӣ дуруст мебуд, агар дар таърих вучуд медошт, вале ҳаргиз чунин нест ва набудааст. Билохира хӯрдани мор, муш, сусмор ва амсоли онҳо ва ошомидани фазоби даруни шикамбаи ҳайвон дар биёбонҳо; Хӯрдани маҷдуҳ-хӯрдани хуни баста, ки дар айёми қаҳтӣ бирён бикунанд ва бихӯранд ва аз ин қабил корҳо дар араб ихтисос ба фақирон ва мискинон дорад. Он ҳам дар ҳолатҳои саҳт ва зарурӣ, на ба ҳангоми ихтиёр. Арабҳо дар мавқеҳои фароҳдастӣ ва тавонгарӣ ба ҳадде дар интиҳоби хӯрок дерписанд мешаванд, ки аз хӯрдани мағзи сари гӯсфанд ва думбаи он худдорӣ мекунанд. Ва дар мақоми нақӯҳиши шикамборагон меғӯянд: “Ҳатто мағзеро ки дар ҷумҷумаи (косахонаи сари ҳайвон) аст мехӯрад!” [3,с.53]. Тавонгарон ва муҳташамони араб беҳтарин ғазохоро мехӯранд ва дар хӯрдан, нақӯтарин одоро риоят мекунанд. Аммо нисбати пурхорӣ ва гармшикамӣ ба араб нисбате бечост ва нораво. Зеро мебинем, ки ғолибан аз кам хӯрдан васф мекунанд ва гармшикамиро (ифрот дар хӯрдан) -ро айб мешуморанд ва меғӯянд: “Хурморо бо ҳастааш (донааш) мехӯрад”. Аммо хӯроки нопухта хӯрдан махсуси сафарҳои ҷангӣ аст, чунки ҳамаи ҳиммати онҳо ба сӯи фатҳу ғалаба бар душман равона аст. Аммо хӯрдани пасмондаи ғазо (хӯрок), ки аз айбҳои араб шумурда мешавад, дар воқеъ ҷузъи фазилатҳо ва бузургиҳои ӯст. Зеро ба неъматҳои Худованд беэҳтиромӣ намекунад ва неъматҳои илоҳиро бузург мешуморад... [3,с.289].

Акнун бояд дид ки Ибни Қутайбаи Динаварӣ фазилатҳои арабро аз ҷӣ иборат медонад. Ӯ пас аз рад ва инкори суханони шуубия

фазилатҳои арабро мешуморад ва бар касоне, ки мункири онҳо шудаанд, хурда мегирад ва меғӯяд:

-Аз ҷумлаи фазоиلى араб шуҷоат аст. Араби даврони ҷоҳилий (пеш аз ислом) аз ҳамаи миллатҳо шуҷоътар ва бономустар буд.

-Эронийён ба асовира-далерони озода ва марзбонони худ менозанд. Мо мункири бузургвории онон нестем. Вале агар дуруст инсоф бидиҳем, мебинем, ки араб бо онҳо тафовути намоён дорад.

-Эронийён дорои давлат, салтанат ва моли фаровон буданд ва васоил барои онҳо омода буд.

-Аммо қавми араб, мардуме пароканда ва фақирӣ бенаво буданд. Аслиҳаи ҷангиашон иборат буд аз шамшер ва найзаи азкорафта ва шикаста. Ва аксар бар аспҳои бараҳна, бо зини пӯсида ва бидуни рикоб бар менишастанд ва корзори ҷанг мекарданд. Ва бо вучуди инҳо, бар қавмҳои қавипанҷа даст ёфтанд ва эронийёро мағлуб сохтанд.

-Арабҳо бо шамшеру найза ҷанг мекарданд ва эронийён бо тирӣ камон. Ва маълум аст, ки дар пайкор бо шамшер ва найза бештар аз тирӣ камон шуҷоат ва бебокии лозим аст...[3,с.289].

Араб дар аҳди ҷоҳилий ва инчунин баъд аз ислом, шуҷоатмардони бисёр дошт. Аз он ҷумла дар замони ҷоҳилият (пеш аз ислом) Утба Ибни Ҳорис, Бачир, Аффоф ва Омир Ибни Туфайл ба шуҷоат маъруфанд. Ва баъд аз ислом метавон аз ин шахсиятҳо ном бурд: Алӣ, Талҳа, Зубайр, Абдуллоҳ Ибни Ҳозим, Ибод Ибни Ҳассин, Қатарӣ ибни Фаҷоъа ва Шуъбайб. Корҳои бузурги онон дар таърих

машхур аст. Ва ҳар кадом аз ин далерони араб, болотар аз ҳар як саворони озода ва шуҷоъи Аҷам будаанд [5,с.274].

Ибни Қутайба давом медиҳад: “Кисро сипоҳ ба ҷанги бани Шайбон кашид, ва дар “воқеаи Зиқор” бани Шайбон бар асворон (саворони далери форс) чира гаштанд ва эронӣро мағлуб сохтанд [3,с.290].

Ба навиштаи Ибни Қутайба “Аз ҷумлаи мафоҳири араб якеи дигар ин аст, ки баъзе аз одоб ва русуми деринаи онҳоро, ки дар боби талоқ, никоҳ, ҳаҷ, таҳорат ва амсоли онҳо доштанд-дини ислом низ барқарор кард ва ҳамон одобрӯ маъмул ва маъқул дошт” [3,с.291].

Ва дар охир Ибни Қутайба ба ҳадисҳои сохта ва бофта рӯй оварда, мегуяд: “Пайғамбари ислом дар бораи араб ба Салмони форсӣ супориш карда, чунин фармуд: “Эй Салмон, душмани ман мабош”. Салмон гуфт: “Чигуна душмани Шумо бошам?”. Пайғамбар фармуд : “Бадхоҳи араб мабош, то бадхоҳи ман нашавӣ”. Ва дар ҷои дигар ба ақидаи Ибни Қутайба, пайғамбар фармудааст: “Худованд маро аз миён беҳтарин халқ ва аз беҳтарин қавмҳо ва аз беҳтарин қабилаҳо ва хонаводаҳо барангехт (ва интиҳоб намуд)”.

Куллияи ин ҳадисҳо сохтаи ҳаёли ҳуди арабҳо аст. Барои ошкор сохтани ин даъвоҳо ва ҳақиқати воқеии онҳо мо хонандагонро ба муҳимтарин сарчашмаҳои илмии муосир ошно месозем:

Аввалан ва пеш аз ҳама муаммои ин сохтакориҳои таърихи гузаштаи ислом ва махусан оятҳо ва ҳадисҳои ба он вобаста (Сураи Хучурот ва ояти 13-и он, ки истилоҳи “шуубия” (=халқҳо) аз он бархостааст, ба китоби муфассали доктор Маҳмуд Ризо Ифтихорзода бо номи: “Шуубия-натсионализми эронӣ”. (Техрон, 1997, саҳ 50-58) ва

китоби Сулайм Ибни Қайс “Таърихи сиёсии садри ислом”, (Техрон, Маорифи исломӣ, 1375=1996), фасли “Кудатои (табаддулот) -и Сақифа” равона менамоем.

Дар сарчашмаҳои тоҷикӣ ҷавоби муфассал доир ба хурдагириҳои Ибни Қутайба ва дигар мухолифони шуубияро аз китоби “Таърихи равшанфикрӣ аз даврони Ҷамшед то замони Фирдавсӣ” (Душанбе, “Дониш”, 2012, саҳ. 66,82,98,185,219) навиштаи муаллифи ин сатрҳо пайдо карда метавонед.

Адабиёт:

1. Абуусмон Амр ибн Баҳр ал-Ҷоҳиз. Китоб-ул-хайвон. Бейрут 1969.
2. Ифтихорзода Маҳмуд Ризо. Шуубия: Натсионализми эронӣ. Техрон, 1997.
3. Курд Алӣ. Расоил -ул-булағо, Қоҳира, 1954.
4. Сулайм ибни Қайс. Таърихи сиёсии садри ислом. Техрон, 1996.
5. Хусайналии Мумтаҳан. Наҳзати шуубия: Ҷунбиши миллии эронӣ дар баробари хилофати уммавӣ ва аббосӣ. Чопи сеюм, Техрон 1385=2008.

ИБНИ ҚУТАЙБАИ ДИНАВАРӢ-МАШҲУРТАРИН МУХОЛИФИ ШУУБИЯ

Мақолаи мазкур бо номи “Ибни Қутайбаи Динаварӣ-машҳуртарин мухолифи шуубия” ба масъалаҳои сиёсӣ ва фарҳангии асрҳои миёна бахшида шудааст. Мухолифати қавму

миллатҳо дар таърих яке аз мавзӯҳои ҳассос ва доманадор аст. Донишмандони соҳаҳои мухталиф низ дар нисбат ба андешаву ақидаҳои ҳамкасбон ва ё мухолифони худ бетараф набудаанд. Дар ин мақола ба таври мушаххас назари яке аз муҳаққиқони соҳаи адабу фарҳанги асримиёнагии исломӣ Ибни Қутайбаи Динаварӣ доир ба ҳаракати муқовимати шуубия мавриди таҳлил қарор гирифтааст. Муаллиф дар асоси сарчашмаҳои муътамади таърихӣ бо забонҳои тоҷикӣ, форсӣ ва арабӣ андешаҳои Ибни Қутайбаро баён намуда, таъкид менамояд, ки Ибни Қутайба ҳарчанд эронӣ ва аз шаҳри Динавари назди Ҳамадони Эрон аст, бо сабабҳои объективӣ ва субъективӣ ба муқобили миллат ва фарҳанги эронии худ баромада, аз дину фарҳанги араб ва ислом пуштибонӣ намудааст.

Вожаҳои калидӣ: Ибни Қутайбаи Динаварӣ, шуубия, ислом, Қуръон, Эрон, фарҳанги арабӣ, фарҳанги форсӣ, мухолифати Арабу Аҷам.

Беков К.

ИБНИ КУТАЙБА ДИНАВАРИ - ИЗВЕСТНЕЙШИЙ ОППОНЕНТ ШУУБИИ

Данная статья под названием «Ибни Қутайба Динавари - известнейший оппонент шуубии» является самой популярной шуубитской статьёй посвященной политическим и культурным вопросам средних веков. Столкновение народов и наций в истории является очень тонкой и обширной темой. Ученые разных профессий

в свою очередь также не оставались в стороне к мнениям и убеждениям своих коллег и оппозиции. В данной статье подробно анализируется мнение одного из исследователей в области литературы и культуры среднего века ислама Ибни Кутайба Динавари о шуубитском оппозиционном движении. Автор на основе достоверных исторических источников на таджикском, персидском и арабском языках излагая мнения Ибни Кутайбы подчеркивает, что несмотря на то, что Ибни Кутайба был сам иранцем из города Динавара, вблизи Хамадана (Иран), выступал с объективными и субъективными причинами против нация и культуры Ирана и поддерживал религию и культуру арабов.

Ключевые слова: Ибни Кутайба Динавари, шуубия, ислам, Коран, Иран, арабская культура, персидская культура, против араба и неарабского народа.

Bekov K.

IBN KUTAYBA DINA VARI- THE MOST FAMOUS OPPONENT OF SHUUBIYA

The article “ Ibn Kutayba Dinavari- the most famous opponent of Shuubiya” focuses on the political and cultural issues of the Middle Ages. Ethnic and national conflicts is one of the most receptive and common subject in history. Scholars of various spheres were not neutral to opinion of their colleagues and opponents. This article broadly analyzes the opinion of one of the scholars of literature and culture of medieval age of

Islam - Ibn Kutayba Dinavari on the Shuubiya resistant movement. The author on the basis of reliable Tajik, Persian and Arabic historical sources quotes Ibn Kutayba arguments and points out that although Ibn Kutayba is Iranian from Dinavari city of Hamadani of Iran, he opposed his own Iranian nations and culture for objective and subjective reasons and supports Arab and Islamic religion and culture.

Key words: Ibn Kutayba Dinavari, shuubiya, Islam, Koran, Iran, Arabic culture, Persian culture, Arab and non-Arab conflict.